

Veileder for sakkyndig undersøkelse av helsepersonell og utarbeidelse av rapport

Målgruppe: Helsepersonell som utfører sakkyndige undersøkelser i tilsynssaker

Saksbehandlere: seniorrådgiver Unni Rønneberg, seniorrådgiver Sylvi Storaas

Godkjent av: Geir Sverre Braut, 7. mars 2012

Vurderes innen: mars 2014

Denne veilederen erstatter dokumentet "Veileder – sakkyndig undersøkelse av helsepersonell i forbindelse med tilsynssaker", utgitt av Statens helsetilsyn i juli 2004.

Innhold

1	Innledning	3
2	Statens helsetilsyns kvalitetssikring av den sakkyndige undersøkelsen	3
3	Den sakkyndiges rolle og oppgaver	3
4	Habilitet	4
5	Taushetsplikt	5
6	Saksbehandlingen	5
7	Nærmere om saksbehandlingen	6
7.1	Utforming av mandatet og vurderingstemaer	6
7.2	Den sakkyndiges kompetanse	6
7.3	Konsultativ sakkyndig	6
7.4	Sakens dokumenter	7
7.5	Undersøkelsessituasjonen	7
7.6	Tester og vurderingsskalaer	8
7.7	Pårørende	8
7.8	Fullmektig	8
8	Utarbeidelse av den sakkyndige rapporten	8
9	Vanlige feil	9
10	Klage og domsprøving	10
11	Tidsbruk og oppgjør	10
12	Vedlegg: Utdrag av aktuelle lovbestemmelser	11

1 Innledning

Statens helsetilsyn gjør i enkelte tilfeller bruk av sakkyndige i saker vedrørende helsepersonells skikkethet, der saken anses for ikke å være tilstrekkelig opplyst gjennom sakens dokumenter. Den sakkyndige undersøkelsen utgjør en del av beslutningsgrunnlaget i saken.

I en sakkyndig undersøkelse¹ er den medisinske eller den psykologiske undersøkelsen av helsepersonellet det sentrale tema. Sakkyndig undersøkelse kan gjennomføres i forbindelse med:

- vurdering av tilbakekall av autorisasjon, der helsepersonell kan bli *pålagt* å møte til en sakkyndig undersøkelse (helsepersonelloven § 60)
- søknad om å få tilbake autorisasjon, der helsepersonell kan bli *oppfordret* til å gjennomgå en sakkyndig undersøkelse (helsepersonelloven § 62).

Den sakkyndige er å anse som en partsuavhengig utreder med et konkret mandat.

Den sakkyndige forventes å opptre uhildet i saksforholdet.

Vedtak i ovennevnte saker er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Dette innebærer at helsepersonellet er part i saken og har bestemte rettigheter i tilknytning til saksbehandlingen. Disse rettighetene omfatter bl.a. innsyn i sakens dokumenter.

2 Statens helsetilsyns kvalitetssikring av den sakkyndige undersøkelsen

Kvaliteten på den sakkyndige undersøkelsen og rapporten ivaretas ved:

- valg av sakkyndig med relevant kompetanse
- utformingen av mandatet
- retningslinjer (veileder) for sakkyndig undersøkelse og rapport
- bruk av konsultativ sakkyndig

Denne veilederen skal følges i størst mulig grad. I enkelte tilfeller kan det være aktuelt å fravike veilederen. Dette må da begrunnes ved oversendelse av rapporten.

3 Den sakkyndiges rolle og oppgaver

Den sakkyndige må gjøre skjønnsmessig bruk av sitt fag, teoretisk, metodisk og praktisk, men med de begrensninger som helselovgivningen og fagetikken setter for virksomheten.

Den sakkyndige har et selvstendig ansvar for ikke å påta seg arbeid han/hun ikke er kvalifisert for, og for å søke kollegial bistand og veiledning når dette er påkrevet. Ved å påta seg

---

¹ En sakkyndig *vurdering* i tilsynssaker er en vurdering av om arbeidet helsepersonellet har gjort, er faglig forsvarlig. Saksbehandlingen ved slike vurderinger er ikke omtalt i denne veilederen (se "Veileder for sakkyndig uttalelse i tilsynssaker", Internserien 6/2010).

oppdraget forutsettes det at den sakkyndige har foretatt en selvstendig vurdering av sin kompetanse i forhold til de problemstillingene han eller hun er bedt om å uttale seg om.

Det forutsettes videre at den sakkyndige utfører oppdraget med solid faglig underbygging av sine vurderinger. Den sakkyndige må på forespørsel kunne redegjøre for på hvilken måte kunnskapen som vurderingene er basert på, er relevant og bygger på holdbar teori og empiri eller annen erfaringsbasert viten. Dette stiller krav til at den sakkyndige stadig oppdaterer sin kunnskap.

Sakkyndigrollen er ikke en terapeutisk rolle, og den kan i utgangspunktet være uvant for den som påtar seg et slikt oppdrag. Den sakkyndige må være i stand til å balansere den nødvendige empati for å oppnå tillit og trygghet i undersøkelsessituasjonen, med den emosjonelle distanse som kreves i de tilfellene der rapporten kan bidra til vedtak som kan oppleves som traumatiske av den undersøkte.

I sakkyndighetsarbeidet er det forutsatt at det ikke etableres en behandlingsallianse. Den sakkyndiges oppdrag er å få saken tilstrekkelig belyst i henhold til mandatet fra Statens helsetilsyn. Den sakkyndige undersøkelsen skal, sammen med sakens øvrige dokumenter, gi Statens helsetilsyn tilstrekkelig informasjon om faktum slik at Statens helsetilsyn kan fatte vedtak om helsepersonellet er skikket til å inneha autorisasjon.

Det kan variere i hvilken grad helsepersonellet ønsker å samarbeide om den sakkyndige undersøkelsen. Når et helsepersonell er *oppfordret* til å gjennomgå en sakkyndig undersøkelse i henhold til helsepersonelloven § 62, har det undersøkte helsepersonellet et særskilt ansvar for å bidra til at saken blir tilstrekkelig opplyst. Den sakkyndige undersøkelsen vil da være en mulighet for helsepersonellet til å gi Statens helsetilsyn den informasjonen som er nødvendig for å kunne vurdere om helsepersonellet skal få tilbake sin autorisasjon.

Hvis helsepersonellet er *pålagt* en sakkyndig undersøkelse i henhold til helsepersonelloven § 60, kan det forekomme at vedkommende ikke samarbeider i tilstrekkelig grad. Dersom helsepersonellet ikke møter til fastsatt timeavtale, må den sakkyndige prøve å kontakte vedkommende for å avklare årsaken til uteblivelsen, og eventuelt avtale ny tid.

Dersom helsepersonellet ikke har latt høre fra seg, enten til den sakkyndige eller til Statens helsetilsyn, innen en uke etter den fastsatte timeavtalen, må den sakkyndige ta kontakt med helsepersonellet for å avtale ny time. Dersom helsepersonellet nå ikke møter og ikke lar høre fra seg innen en uke etter den nye timeavtalen, skal den sakkyndige sende saken tilbake til Statens helsetilsyn.

Statens helsetilsyn kan suspendere autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning så lenge pålegg om sakkyndig undersøkelse ikke er etterkommet av helsepersonellet, jf. helsepersonelloven § 60.

4 Habilitet

Regler om habilitet for offentlige tjenestemenn finnes i forvaltningsloven § 6. Den som skal gjennomføre en sakkyndig undersøkelse faller inn under lovens bestemmelser, jf. § 10. Ifølge forvaltningsloven § 8 skal tjenestemannen selv avgjøre om han/hun er inhabil.

Statens helsetilsyn vil i første kontakt med den sakkyndige spørre om vedkommendes habilitet. Dersom det senere reises inhabilitetsinnsigelser mot vedkommende fra helsepersonellet, vil han/hun som regel ikke bli engasjert. Dersom den sakkyndige oppdager at han/hun er inhabil, plikter han/hun å gjøre Statens helsetilsyn oppmerksom på dette og frasi seg oppdraget.

5 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 c. Den sakkyndige skal oppbevare dokumenter som inneholder taushetsbelagte opplysninger på en måte som ivaretar taushetspliktbestemmelsene.

6 Saksbehandlingen

- Statens helsetilsyn kontakter innledningsvis mulige sakkyndige med adekvat kompetanse for å avtale hvem som skal utføre oppgaven. Deretter utarbeides mandatet for undersøkelsen. Dette kan være pålagt sakkyndig undersøkelse (helsepersonelloven § 60), eller frivillig sakkyndig undersøkelse (helsepersonelloven § 62). Ved pålagt sakkyndig undersøkelse vil Statens helsetilsyn gi skriftlig pålegg til helsepersonellet om å møte til sakkyndig undersøkelse. Ved frivillig sakkyndig undersøkelse skal det foreligge samtykke fra helsepersonellet til undersøkelsen.
- Statens helsetilsyn kontakter mulige konsultative sakkyndige for å få tilsagn om hvem som kan påta seg oppgaven.
- Den sakkyndige får tilsendt mandatet for undersøkelsen og relevante saksdokumenter. Helsepersonellet får kopi av mandatet.
- Den sakkyndige kontakter helsepersonellet og avtaler tid og sted for gjennomføring av undersøkelsen.
- Helsepersonellet og den sakkyndige gjennomfører undersøkelsen.
- Den sakkyndige vurderer om den konsultative sakkyndige skal kontaktes (se pkt 7.3).
- Den sakkyndige oversender rapporten til Statens helsetilsyn.
- Statens helsetilsyn gjennomgår rapporten for å vurdere om den sakkyndige har besvart mandatet. Dersom Statens helsetilsyn mener at mandatet ikke er besvart, vil den sakkyndige bli kontaktet om dette.

Etter dette vil Statens helsetilsyn oversende den sakkyndige rapporten til helsepersonellet for uttalelse. Når denne foreligger, eller frist for slik uttalelse er utløpt, vil Statens helsetilsyn fatte vedtak i saken. Den sakkyndige vil få kopi av vedtaket. Helsepersonellet har klagerett på vedtaket til Statens helsepersonellnemnd. Dersom Statens helsetilsyns vedtak blir omgjort i Statens helsepersonellnemnd, vil den sakkyndige få opplysninger om dette.

7 Nærmere om saksbehandlingen

7.1 Utforming av mandatet og vurderingstemaer

Mandatet utformes av den medisinskfaglige saksbehandleren i Statens helsetilsyn og undertegnes av denne og fagsjef. Mandatet er å forstå som det oppdraget den sakkyndige får av Statens helsetilsyn.

Mandatet skal beskrive de temaer Statens helsetilsyn trenger nærmere opplysninger om, og utformes slik at den sakkyndige får tilstrekkelig informasjon om hvilke områder/temaer som undersøkelsen skal omfatte. Det er ikke forutsatt at den sakkyndige undersøkelsen skal omfatte alle sider ved helsepersonellets virksomhet og personlige fungering.

Mandatet skal tydeliggjøre hvilke forhold som er relevante i den aktuelle saken. Dersom det i den sakkyndige undersøkelsen fremkommer opplysninger som den sakkyndige mener det er relevant å informere Statens helsetilsyn om, kan dette inngå i den sakkyndige rapporten selv om disse ikke er spesifikt omtalt i mandatet.

I mandatet vil den sakkyndige bli bedt om å vurdere ulike forhold som har innvirkning på helsepersonellets utøvelse av sin virksomhet. Eksempler på dette kan være:

- vurdere den psykiske og somatiske helsetilstanden til helsepersonellet
- vurdere om det foreligger psykiske lidelser eller svekkelser
- vurdere om helsepersonellets bruk av rusmidler kan ha konsekvenser for yrkesutøvelsen
- vurdere om helsepersonellet viser evne til nødvendig refleksjon rundt sin egen virksomhet

I enkelte saker er helsepersonellet dømt i domstolene for ulike forhold. I disse sakene skal ikke den sakkyndige etterprøve skyldspørsmålet, men må legge den rettskraftige dommen til grunn som et faktum.

7.2 Den sakkyndiges kompetanse

Sakkyndig undersøkelse utføres vanligvis av spesialister i psykiatri eller klinisk psykologi som Statens helsetilsyn anser å ha egnet kompetanse for oppgaven. I tillegg kan det være nødvendig at den sakkyndige har spesialkompetanse i bestemte undersøkelses- eller behandlingsmetoder, spesielle sykdommer/tilstander, kjønnsespesifikke problemstillinger, erfaring med spesifikke temaer i behandlingsrelasjonen, m.m. Generelt forutsetter Statens helsetilsyn at den sakkyndige har relevant klinisk erfaring, god skriftlig fremstillingsevne, samt er personlig egnet.

7.3 Konsultativ sakkyndig

Sakkyndighetsarbeid kjennetegnes ved at det vanligvis utføres i relativ kollegial isolasjon, og den sakkyndige gis derfor anledning til å drøfte problemstillinger med en kollega. Med tanke

på kvalitetssikring av oppdraget, vil Statens helsetilsyn oppfordre til bruk av den konsultative sakkyndige. Problemstillinger rundt gjennomføring av undersøkelsen, vurdering av funn og utarbeidelse av rapporten kan drøftes muntlig med den konsultative sakkyndige.

Den sakkyndige har et selvstendig ansvar for kvaliteten av rapporten, og tilbudet om konsultativ sakkyndig skal være en kvalitetssikring for den sakkyndige selv, ikke for Statens helsetilsyn.

Normalt vil det konsultative oppdraget være begrenset til 2-4 timer. Den konsultative sakkyndige honoreres etter samme takster som den sakkyndige. Den konsultative sakkyndige skal ikke kjenne den undersøktes identitet eller motta personidentifiserbare opplysninger, og får ikke oversendt kopi av sakens dokumenter.

Når konsultativ sakkyndig benyttes, skal vedkommende selv sende regning for medgått tid til Statens helsetilsyn, se pkt 11.

7.4 Sakens dokumenter

Den sakkyndige vil få oversendt et utvalg av de dokumentene som Statens helsetilsyn finner relevante og nødvendige for gjennomføringen av oppdraget. De nødvendige medisinske/psykologiske opplysningene skal i utgangspunktet være innhentet av tilsynsmyndigheten. Denne informasjonen oversendes den sakkyndige sammen med mandatet, slik at den sakkyndige kan forberede seg til det første møtet med helsepersonellet.

Dersom det i forbindelse med den sakkyndige undersøkelsen fremkommer at helsepersonellet har vært til undersøkelser eller behandling som ikke er dokumentert i de foreliggende sakspapirene, skal den sakkyndige kontakte Statens helsetilsyn, som eventuelt innhenter og oversender den aktuelle dokumentasjonen.

Når oppdraget er gjennomført må sakens dokumenter makuleres på forsvarlig vis eller returneres til Statens helsetilsyn.

7.5 Undersøkelsessituasjonen

Den sakkyndige skal respektere helsepersonellens rettigheter og integritet. Det skal gis informasjon om den sakkyndiges rolle, metoder og arbeidsopplegg. Om nødvendig kan den sakkyndige be om at Statens helsetilsyn tydeliggjør overfor helsepersonellet hensikten med den sakkyndiges arbeid. Den sakkyndige må i arbeidsprosessen tilstrebe at det eksisterer en tilstrekkelig samarbeidsrelasjon med helsepersonellet slik at oppdraget kan gjennomføres.

Det anbefales å sette av god tid til samtaler, 1,5 – 2 timer i uforstyrrede omgivelser, der helsepersonellet har mulighet til å være anonym og ikke treffe kolleger som gjenkjenner vedkommende.

Det anbefales å gjennomføre to til tre samtaler med helsepersonellet. Mer enn tre samtaler er ikke ønskelig, fordi relasjonen kan utvikle seg i mer terapeutisk retning. Samtalene bør finne sted med ca. en ukes mellomrom.

Den første samtalen bør starte med å klarlegge rammene for undersøk ved gjennomgang av mandatet fra Statens helsetilsyn. Deretter kan det være hensiktsmessig å begynne med et tilnærmet nøytralt område, som for eksempel oppvekst og utdanningsbakgrunn, før man går inn på problemområdene.

I den andre samtalen kan man begynne med å høre helsepersonellens refleksjoner angående den første samtalen, og deretter oppklare problemstillinger fra forrige samtale, før man går videre med de vanskelige områdene i mandatet.

Ved behov avtales eventuelt en tredje samtale. Den sakkyndige må vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig at helsepersonellet får anledning til å lese gjennom og eventuelt kommentere de deler av rapporten som består av faktapregede opplysninger (anamnestiske data o.l.).

7.6 Tester og vurderingsskalaer

Den sakkyndige kan bruke standardiserte tester som ledd i undersøkelsen, dersom dette anses relevant og formålstjenlig. Det bør brukes anerkjente tester som er valide og reliable.

Mindre omfattende tester kan gjennomføres i slutten av første samtale. Dersom det tas i bruk mer omfattende tester, f.eks. personlighetstester, bør disse gjennomføres i den andre samtalen. Den sakkyndige bør deretter analysere testresultatene og eventuelt drøfte disse med den undersøkte i neste samtale.

7.7 Pårørende

I enkelte saker, spesielt i saker med rusmisbruk og/eller kognitiv svikt, kan en samtale med pårørende tilstede gi et utfyllende bilde av helsepersonellens situasjon. I noen tilfeller kan helsepersonellet ønske å ha med seg pårørende. Den sakkyndige må utvise særskilt aktsomhet når pårørende deltar i undersøkelsen. Det må tas med i vurderingen av pårørendes uttalelser at de kan ha motiv som er ukjente for den sakkyndige.

7.8 Fullmektig

Det er ikke forenlig med undersøkelsessituasjonen at helsepersonellet har med seg advokat, tillitsvalgt eller annen fullmektig.

8 Utarbeidelse av den sakkyndige rapporten

Målsettingen med den sakkyndige undersøkelsen er at Statens helsetilsyn skal få informasjon som ikke allerede fremgår av sakens dokumenter. Rapporten skal basere seg på mandatet fra Statens helsetilsyn, og den sakkyndige skal redegjøre for sine funn, sine vurderinger og det faglige grunnlaget for vurderingene.

Følgende punkter bør inngå i rapporten:

- henvisning til oppnevningensbrev og oppdraget, inkludert mandatet fra Statens helsetilsyn
- redegjørelse for egen habilitet og taushetsplikt

- kort om det undersøkte helsepersonellens bakgrunn (oppvekst/familie, utdanning, arbeidsforhold, eventuelt sykehistorie og/eller rushistorie)
- hvordan undersøkelsen er gjennomført
- eventuelle testresultater og vurderingsskalaer
- oppsummering av de funn som har framkommet i undersøkelsen, herunder inntrykket helsepersonellet gir under samtalen og hvordan vedkommende har samarbeidet med den sakkyndige
- vurderinger av helsepersonellet sett i forhold til punktene i mandatet
- konklusjoner på mandatets spørsmål
- redegjørelse for påliteligheten i den informasjonen som er fremkommet, og for påliteligheten i vurderingene

Rapporten må inneholde både en beskrivelse av de undersøkelsene som er foretatt og de funnene som vurderingene og konklusjonen er basert på.

Det er ikke nødvendig at den sakkyndige informerer helsepersonellet om sine funn og vurderinger. Statens helsetilsyn vil oversende den ferdige rapporten til helsepersonellet for uttalelse.

Den sakkyndiges rapport vil være et av dokumentene i saker der Statens helsetilsyn vurderer å tilbakekalle autorisasjon eller ilegge begrensninger i yrkesutøvelsen.

Statens helsetilsyn er ”eier” av rapporten og vil referere til og/eller sitere fra den sakkyndige rapporten i vedtaket når dette vurderes som formålstjenlig.

I oversendelsesbrevet til Statens helsetilsyn skal den sakkyndige redegjøre for eget timebruk og eventuell bruk av konsultativ sakkyndig. Dersom undersøkelsen ikke er gjennomført i tråd med veilederen, ber vi om at det redegjøres for dette.

9 Vanlige feil

I enkelte saker har Statens helsetilsyn funnet at den sakkyndige undersøkelsen (inkludert rapporten) ikke har blitt gjennomført som forutsatt. Eksempler på dette kan være:

- Den sakkyndige har ikke tatt utgangspunkt i mandatet ved utformingen av rapporten.
- Rapporten har for en stor del bestått av sammendrag av dokumentene i saken.
- Den sakkyndige har besvart bare deler av mandatet. Det er ikke redegjort for hvorfor deler av mandatet ikke er besvart.
- Den sakkyndige har drøftet skyldspørsmålet i saker der helsepersonellet er dømt i domstolene.
- Den sakkyndige har ikke redegjort konkret for resultatene av undersøkelsen.
- Den sakkyndige trekker konklusjoner uten å redegjøre for de funn som har framkommet i undersøkelsen.
- Den sakkyndige drøfter helsepersonellens skikkethet og trekker konklusjon angående autorisasjonsspørsmålet. Dette er kun Statens helsetilsyns ansvar og oppgave.
- Den sakkyndige beskriver behandlingstiltak for at helsepersonellet skal kunne fungere i yrket.

Dersom den sakkyndige er usikker på gjennomføring av oppdraget, bør saksbehandler i Statens helsetilsyn kontaktes.

10 Klage og domsprøving

En sakkyndig rapport er å anse som en attest eller legeerklæring i lovens forstand, og må utformes i samsvar med kravene i helsepersonelloven § 15 om varsomhet, nøyaktighet og objektivitet. Den sakkyndige må tilstrebe et nøytralt ordbruk og unngå beskrivelser som kan oppfattes som krenkende. Rapporten skal leses av det undersøkte helsepersonell, og kan også bli brukt ved en eventuell retts sak.

Dersom det undersøkte helsepersonell mener den sakkyndige ikke har opptrådt i samsvar med kravene i helsepersonelloven § 15, kan helsepersonellet be Fylkesmannen om en vurdering av den sakkyndiges arbeid.

Etter at det er fattet vedtak i Statens helsetilsyn, kan det undersøkte helsepersonellet klage avgjørelsen inn for Statens helsepersonellnemnd, jf. helsepersonelloven §§ 68 og 69. Videre kan vedtak i Statens helsepersonellnemnd bringes inn for retten, som kan prøve alle sider i saken, jf. helsepersonelloven § 71.

11 Tidsbruk og oppgjør

Statens helsetilsyn legger normalt til grunn at undersøkelsen krever 2–3 samtaler, og at hele oppdraget vanligvis vil kreve 10-20 arbeidstimer. Vi forventer at oppdraget ferdigstilles i løpet av 8 uker. Hvis det skulle vise seg at den sakkyndige trenger lengre tid, må han/hun melde fra til Statens helsetilsyn om dette innen fristens utløp.

Statens helsetilsyn betaler den sakkyndige for utført arbeid etter takster fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet. For merverdiavgiftspliktige kommer merverdiavgiften i tillegg til salærsatsen. For å sikre et raskt oppgjør ber vi om at den sakkyndige og den konsultative sakkyndige benytter seg av Statens fellesblankett P-0125 "Lønn og godtgjørelser", som kan hentes på Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets hjemmesider.

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/andre-dokumenter/skjema/lonn-og-godtgjorelser.html?id=649897>)

I saker der helsepersonellet ikke møter til undersøkelsen, ytes et minstehonorar på tre timer for utført arbeid (forberedelser + avsatt timeavtale).

12 Vedlegg: Utdrag av aktuelle lovbestemmelser

Lovene er tilgjengelige i sin helhet på www.lovdata.no, hvor de blir regelmessig oppdatert.

Helsepersonelloven

§ 1. Lovens formål

Lovens formål er å bidra til sikkerhet for pasienter og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten samt tillit til helsepersonell og helse- og omsorgstjenesten.

Endret ved lov 24 juni 2011 nr. 30 (ikr. 1 jan 2012 iflg. res. 16 des 2011 nr. 1252).

§ 4. Forsvarlighet

Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell. Helsepersonell har plikt til å delta i arbeid med individuell plan når en pasient eller bruker har rett til slik plan etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5.

Ved samarbeid med annet helsepersonell, skal legen og tannlegen ta beslutninger i henholdsvis medisinske og odontologiske spørsmål som gjelder undersøkelse og behandling av den enkelte pasient.

Departementet kan i forskrift bestemme at visse typer helsehjelp bare kan gis av personell med særskilte kvalifikasjoner.

Endret ved lov 24 juni 2011 nr. 30 (ikr. 1 jan 2012 iflg. res. 16 des 2011 nr. 1252).

§ 8. Pliktmessig avhold

Helsepersonell skal ikke innta alkohol eller andre rusmidler i arbeidstiden.

Legemidler som er nødvendige på grunn av sykdom, regnes ikke som rusmidler etter første ledd. Helsepersonell som inntar slike legemidler, skal snarest orientere sin arbeidsgiver om dette.

Departementet kan i forskrift bestemme at helsepersonell skal kunne pålegges å avgi utåndingsprøve, blodprøve eller lignende prøve ved mistanke om overtredelse av første ledd, og kan gi bestemmelser om forbud mot inntak av rusmidler i et nærmere bestemt tidsrom før tjenestetiden begynner.

§ 15. Krav til attester, erklæringer o.l.

Den som utsteder attest, erklæring o.l. skal være varsom, nøyaktig og objektiv. Attest, erklæring o.l. skal være korrekt og bare inneholde opplysninger som er nødvendige for formålet. Attest, erklæring o.l. skal inneholde alle opplysninger som helsepersonellet bør forstå er av betydning for mottageren og for formålet med attesten, erklæringen o.l. Helsepersonellet skal gjøre det klart dersom attesten, erklæringen o.l. bare bygger på en begrenset del av de relevante

opplysningene helsepersonellet har. Helsepersonell som er inhabil etter forvaltningsloven § 6, skal ikke utstede attest, erklæring o.l.

Når helsepersonell forstår at det kan ha særlig betydning hvordan spesielt sensitive faktiske forhold beskrives i en attest, erklæring o.l. til et forsikringselskap, skal han eller hun ta dette opp med pasienten.

Når det skal utleveres helseopplysninger til et forsikringselskap, og selskapet kan forstå disse opplysningene som uttrykk for en alvorlig sykdom, skal pasienten orienteres om dette først, dersom det må antas at han eller hun er ukjent med forholdet.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om utforming av og innhold i attester, erklæringer o.l.

Endret ved lover 9 mai 2008 nr. 34 (ikr. 1 nov 2008 iflg. res. 24 okt 2008 nr. 1143), 27 juni 2008 nr. 65 (ikr. 1 jan 2009 iflg. res. 27 juni 2008 nr. 750) som endret ved lov 14 nov 2008 nr. 80.

§ 56. Advarsel

Statens helsetilsyn kan gi advarsel til helsepersonell som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter etter denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av den, hvis pliktbruddet er egnet til å medføre fare for sikkerheten i helse- og omsorgstjenesten, til å påføre pasienter eller brukere en betydelig belastning eller til i vesentlig grad å svekke tilliten til helsepersonell eller helse- og omsorgstjenesten.

Statens helsetilsyn kan gi advarsel til helsepersonell som har utvist en atferd som er egnet til i vesentlig grad å svekke tilliten til vedkommende yrkesgruppe.

Advarsel er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Endret ved lover 21 des 2000 nr. 127 (ikr. 1 jan 2001 iflg. res. 21 des 2000 nr. 1359), 9 mai 2008 nr. 34 (ikr. 1 nov 2008 iflg. res. 24 okt 2008 nr. 1143), 24 juni 2011 nr. 30 (ikr. 1 jan 2012 iflg. res. 16 des 2011 nr. 1252).

§ 57. Tilbakekall av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning

Statens helsetilsyn kan kalle tilbake autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning dersom innehaveren er uegnet til å utøve sitt yrke forsvarlig på grunn av alvorlig sinnslidelse, psykisk eller fysisk svekkelse, langt fravær fra yrket, bruk av alkohol, narkotika eller midler med lignende virkning, grov mangel på faglig innsikt, uforsvarlig virksomhet, grove pliktbrudd etter denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av den, eller på grunn av atferd som anses uforenlig med yrkesutøvelsen.

Autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning kan kalles tilbake dersom innehaveren til tross for advarsel unnlater å innrette seg etter lovbestemte krav.

Autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning kan kalles tilbake også dersom vilkår fastsatt i forskrift etter §§ 48, 49 eller 51 ikke er oppfylt.

Autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning gitt på grunnlag av tilsvarende godkjenning i et annet land, kan kalles tilbake dersom godkjenningen i dette landet mister sin gyldighet.

Tilbakekall er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 59a. Begrensning av autorisasjon uten at vilkårene for tilbakekall er oppfylt

Selv om vilkårene for tilbakekall etter § 57 ikke er oppfylt, kan Statens helsetilsyn begrense autorisasjonen til å gjelde utøvelse av bestemt virksomhet under bestemte vilkår hvis advarsel etter § 56 ikke fremstår som tilstrekkelig for å sikre lovens formål. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om det er grunn til å tro at helsepersonellet av grunner som nevnt i § 57 kan bli uegnet til å utøve sitt yrke forsvarlig dersom autorisasjonen ikke begrenses.

Statens helsetilsyn kan etter søknad oppheve begrensninger etter første ledd hvis helsepersonellet godtgjør at det ikke lenger er grunnlag for slike begrensninger eller at vilkårene som ble stilt er oppfylt.

Vedtak om begrensning av autorisasjon og avslag på søknad om opphevelse av fastsatte begrensninger er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Tilføyd ved lov 9 mai 2008 nr. 34 (ikr. 1 nov 2008 iflg. res. 24 okt 2008 nr. 1143).

§ 60. Pålegg om sakkyndig undersøkelse

I saker der tilbakekall av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning skal vurderes, kan Statens helsetilsyn pålegge helsepersonell å underkaste seg medisinsk eller psykologisk undersøkelse av sakkyndige.

Statens helsetilsyn kan suspendere autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning så lenge pålegg etter første ledd ikke etterkommes.

§ 61. Frivillig avkall på autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning

Helsepersonell kan selv gi avkall på autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning ved skriftlig erklæring til Helsetilsynet i fylket. Autorisasjons-, lisens- eller spesialistgodkjenningsdokumentet skal så vidt mulig innleveres samtidig.

Endret ved lov 29 aug 2003 nr. 87 (ikr. 1 sep 2003 iflg. res. 29 aug 2003 nr. 1092).

§ 62. Ny autorisasjon eller lisens

Statens helsetilsyn kan gi helsepersonell som har mistet autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning ved tilbakekall eller frivillig avkall, ny autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning hvis vedkommende godtgjør at han/hun er skikket. Ny autorisasjon kan begrenses etter § 59.

Avslag på søknad om ny autorisasjon eller lisens er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Forvaltningsloven

§ 6. (*habilitetskrav*).

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- a) når han selv er part i saken;
- b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;
- c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;
- d) når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;
- e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for
  1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller
  2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenstemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

Endret ved lover 19 juni 1969 nr. 54, 27 mai 1977 nr. 40, 29 juni 2007 nr. 81 (ikr. 1 jan 2008 iflg. res. 23 nov 2007 nr. 1287), 19 juni 2009 nr. 90 (ikr. 1 nov 2011 iflg. res. 19 juni 2009 nr. 819).

§ 13. (*taushetsplikt*).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

- 1) noens personlige forhold, eller
- 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige. Kongen kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal reknes som personlige, om hvilke organer som kan gi privatpersoner opplysninger som nevnt i punktumet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt om vilkårene for å gi slike opplysninger.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40, endret ved lov 11 juni 1982 nr. 47.

§ 13a. *(begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse).*

Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

1. at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker,
2. at opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at de gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte, og
3. at opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, f.eks. når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.
4. at opplysninger om en navngitt domfelt eller botlagt er benådet eller ikke og hvilke reaksjoner vedkommende eventuelt blir benådet til, gjøres kjent.

Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40, endret ved lov 17 des 2010 nr. 85 (ikr. 17 des 2010 iflg. res. 17 des 2010 nr. 1668).

§ 13b. *(begrensninger av taushetsplikten ut fra private eller offentlige interesser).*

Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

1. at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter,
2. at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll,
3. at opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a. til bruk ved vegledning i andre saker,
4. at opplysningene brukes for statistisk bearbeiding, utrednings- og planleggingsoppgaver, eller i forbindelse med revisjon eller annen form for kontroll med forvaltningen,
5. at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag,
6. at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger (jfr. også nr. 5) om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne

omsyn eller forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med angiverorganets¹ oppgaver,

7. at forvaltningsorganet gir et annet forvaltningsorgan opplysninger (samordning) som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret,
8. at forvaltningsorganet gir et forvaltningsorgan i en annen EØS-stat opplysninger som forutsatt i tjenesteloven.

Part eller partsrepresentant som blir gjort kjent med opplysninger etter første ledd nr. 1, kan bare bruke opplysningene i den utstrekning det er nødvendig for å vareta partens tarv i saken. Forvaltningsorganet skal gjøre ham merksam på dette. Likeledes kan forvaltningsorganet pålegge taushetsplikt når vitner o.l. får opplysninger undergitt taushetsplikt i forbindelse med at de uttaler seg til organet. Overtreding av taushetsplikt etter dette ledd kan straffes etter straffelovens § 121, dersom vedkommende er gjort merksam på at overtreding kan få slik følge.

Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40, endret ved lover 6 juni 1997 nr. 35 (ikr. 1 nov 1997), 19 juni 2009 nr. 103 (ikr. 28 des 2009 iflg. res. 19 juni 2009 nr. 672). Endres ved lov 20 mai 2005 nr. 28 (ikr. fra den tid som fastsettes ved lov) som endret ved lov 19 juni 2009 nr. 74.

1 Skal vel være «avgiverorganets».

§ 13c. (*informasjon om taushetsplikt, oppbevaring av opplysninger undergitt taushetsplikt*).

Vedkommende forvaltningsorgan skal sørge for at taushetsplikten blir kjent for dem den gjelder, og kan kreve skriftlig erklæring om at de kjenner og vil respektere reglene.

Dokumenter og annet materiale som inneholder opplysninger undergitt taushetsplikt, skal forvaltningsorganet oppbevare på betryggende måte.

Kongen kan gi nærmere regler om oppbevaring av dokumenter og annet materiale som er undergitt taushetsplikt, om tilintetgjøring av dokumenter eller materiale og om bortfall av taushetsplikt etter en viss tid. Taushetsplikten bortfaller etter 60 år når ikke annet er bestemt i medhold av foregående punktum.

Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40.

§ 13f. (*bestemmelser om taushets- og opplysningsplikt m.m. i andre lover*).

Dersom noen som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, er pålagt taushetsplikt ved bestemmelse i annen lov, forskrift eller instruks av hensyn til private interesser, gjelder §§ 13 til 13 e som utfyllende regler når ikke annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

Bestemmelse i annen lov om rett eller plikt til å gi opplysninger begrenser ikke lovbestemt taushetsplikt, med mindre vedkommende bestemmelse fastsetter eller klart forutsetter at taushetsplikten ikke skal gjelde.

Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40, endret ved lov 16 mai 1986 nr. 21.